

Yttrande över betänkandet Växla yrke som vuxen - en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna, SOU 2024:16

Svenska ESF-rådet har fått möjlighet att yttra sig över rubricerade betänkande. Vårt svar begränsas till vårt uppdrag att, under perioden 2021-2027, förvalta Socialfonden plus.

Svenska ESF-rådet välkomnar stora delar av utredningens förslag. Det stämmer väl överens med Socialfondens syfte att stimulera kompetensutveckling som stärker individers ställning på arbetsmarknaden samt att förstärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv. Arbetsmarknaden förändras i snabb takt och behovet av ny kompetens och möjligheter till omställning ökar. Vi vill lyfta fram några delar av förslaget som vi ser som särskilt viktiga.

- Svenska ESF-rådet välkomnar ny yrkesskola inom det offentliga utbildningsväsendet med ett tydligt samarbete och delat ansvar mellan utbildning och arbetsliv.
- Svenska ESF-rådet stödjer förslaget om generösa behörighetsregler med flera vägar in till yrkesskolan.
- Svenska ESF-rådet välkomnar en ökad möjlighet till omställning och livslångt lärande genom en ny typ av examen i komvux, allmän examen.
- Svenska ESF-rådet stödjer utredningens förslag att knyta lärlingsutbildning för vuxna inom komvux närmare arbetslivet.
- Svenska ESF-rådet ser en risk att utsatta grupper bortprioriteras om lärlingsutbildningen inom komvux ska undantas från skollagens bestämmelse om att de med störst behov ska prioriteras.
- Svenska ESF-rådet stödjer förslaget att utveckla möjligheterna till lärlingsanställningar.
- Svenska ESF-rådet ser en risk att individer som står långt ifrån arbetsmarknaden inte kommer att erbjudas möjlighet till lärlingsanställning om arbetsgivaren själv ska välja ut sökande till en lärlingsutbildning inom komvux.
- Svenska ESF-rådet välkomnar förslaget om att förbättra möjligheten för kommunerna att erbjuda anpassningar till elever med särskilda behov.
- Svenska ESF-rådet stödjer förslaget om granskning och översyn av olika möjligheter att underlätta studier för elever med funktionsnedsättning.

En ny yrkesskola för vuxna

Svenska ESF-rådet välkomnar utredningens förslag att inrätta en ny utbildningsform, yrkesskola, inom det offentliga utbildningsväsendet. Svenska ESF-rådet stödjer även utredningens förslag att arbetslivet ska ha stort inflytande på utbildningsutbud och innehåll samt ett ansvar att erbjuda praktikplatser och handledning eller liknande i samband med lärande i arbete (LIA). Ett starkt samarbete mellan utbildning och arbetsliv ökar möjligheten för de studerande att etablera sig på arbetsmarknaden efter genomförd utbildning och kan bidra till en bättre anpassning till arbetsmarknadens behov av kompetens. Det stämmer väl överens med Socialfondens syfte att stimulera kompetensutveckling som stärker individers ställning på arbetsmarknaden samt förstärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv.

Svenska ESF-rådet stödjer utredningens förslag att behörighetsreglerna till yrkesskolan ska vara relativt generösa, med flera vägar in. De föreslagna behörighetsreglerna ökar möjligheterna för individer utan gymnasieutbildning att få en ny möjlighet till utbildning som kan leda till arbete.

Utredningens förslag att införa en ny typ av examen i komvux, en allmän examen, välkomnas av Svenska ESF-rådet. Att studerande ges möjlighet att tillgodoräkna sig sina kunskaper ökar möjligheterna till omställning och livslångt lärande, vilket är något Socialfonden arbetar för.

Reformerad lärlingsutbildning för vuxna

Svenska ESF-rådet stödjer utredningens förslag att knyta lärlingsutbildning för vuxna inom komvux närmare arbetslivet genom ökat inflytande och ansvar. Svenska ESF-rådet delar utredningens bedömning att

lärlingsutbildningar kan bli mer attraktiva att söka för vuxna om arbetsgivare vill satsa på dessa utbildningar som ett sätt att lösa kompetensförsörjningen.

Svenska ESF-rådet ser dock en risk med utredningens förslag att lärlingsutbildningen inom komvux ska undantas från skollagens bestämmelse om att de med störst behov ska prioriteras. Utredningen föreslår att hänsyn kan tas till den sökande som har bäst förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen vid urval. Förslaget kommer att gynna några av Socialfondens målgrupper men det finns en risk att de som redan är långt ifrån arbetsmarknaden hamnar ännu längre ifrån ett arbete. Lärlingsutbildning kan vara en möjlig väg in i arbetslivet för de som av olika anledningar inte kan tillgodogöra sig reguljära utbildningar.

Svenska ESF-rådet stödjer utredningens förslag att utveckla möjligheterna till lärlingsanställningar. Det kan skapa en större möjlighet till fortsatt arbete efter utbildning. Svenska ESF-rådet ser dock en risk i utredningens förslag att arbetsgivaren efter avtal med en kommun själv ska ges möjligheten att välja ut sökande till en lärlingsutbildning inom komvux. Socialfondens målgrupper med störst behov av att komma in på arbetsmarknaden riskerar att bortprioriteras.

Elevers tillgång till stöd i komvux

Svenska ESF-rådet välkomnar utredningens förslag om att förbättra möjligheten för kommunerna att erbjuda rätt anpassningar till elever med särskilda behov. Svenska ESF-rådet delar utredningens bedömning att en utökning av huvudmännens ansvar kring detta behöver utredas vidare.

Svenska ESF-rådet välkomnar utredningens förslag att det ska införas en bestämmelse i skollagen där det förtydligas att ansvarig lärare ska ha tillgång till, eller möjlighet till samråd med, personal med specialpedagogisk kompetens i sådan omfattning att elevens behov av extra anpassningar kan tillgodoses. Svenska ESF-rådet välkomnar även att ett uppdrag ska ges om att ta fram ett stödmaterial om extra anpassningar inom ramen för ordinarie undervisning inom komvux. Dessa förslag går i linje med Socialfondens målsättning att öka möjligheten för fler att fullfölja utbildningar och därmed ta ett steg närmare arbete eller omställning till ett nytt yrke.

Underlättande av studier för elever med funktionsnedsättning

Utredningen föreslår att se över olika möjligheter att underlätta studier för elever med funktionsnedsättning. En av Socialfondens målgrupper är individer med funktionsnedsättning. En målsättning är att förbättra möjligheterna för individer med funktionsnedsättning att få likvärdig tillgång till utbildning. Svenska ESF-rådet stödjer därför de föreslagna åtgärderna om granskning och översyn av att öka möjligheten till arbete eller studier:

- studiesituationen för elever med funktionsnedsättning
- förutsättningarna för att samla resurserna för tolkstöd i utbildning för vuxna
- behovet av kompetensutveckling och stödmaterial för lärare om funktionsnedsättningar i relation till undervisning av vuxna individer
- finansiering av studier inom komvux som anpassad utbildning för vuxna med intellektuell funktionsnedsättning eller förvärvad hjärnskada

Övrigt

Svenska ESF-rådet ser en risk i att föreslagna begränsningar kring regelverk och avgifter för prövning av kunskaper inom komvux kommer att drabba individer. En höjning av avgiften för prövning riskerar att minska möjligheterna till prövning för ekonomiskt utsatta individer.

Yttrandet har beslutats av generaldirektören i närvaro av förvaltningschefen Jonas Bergström och efter föredragning av nationell samordnare Johanna Ridal.

Håkan Forsberg

Johanna Ridal